

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. detsember 1962^{*}

[...]

Liidetud kohtuasjades 2/62 ja 3/62, mille algatajaks on:

Euroopa Majandusühenduse Komisjon,

esindaja: Hubert Ehring, Euroopa täitevorganite (*Exécutifs européens*) õigusnõunik, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o Euroopa täitevorganite õigustalituse sekretär Henri Manzanarès, 2 place de Metz,

hageja,

versus

1. Luksemburgi Suurhertsogiriik (kohtuasi 2/62), esindaja: Jean Rettel, välisministeeriumi õigusnõuniku asetäitja, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, välisministeerium, 5 rue Notre-Dame,

2. Belgia Kuningriik (kohtuasi 3/62), esindaja: peaministri asetäitja, välisminister, kes on oma esindajaks volitanud Jacques Karelle'i, välis- ja väliskaubandusministeeriumi direktori, keda abistab advokaat Marcel Verschelden, Cour d'appel de Bruxelles, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Belgia saatkond, 9 boulevard du Prince-Henri,

kostjad,

mille esemeks on järgmiste pärast 1. jaanuari 1958 kehtestatud toimingute vaidlustamine:

1. Belgia ja Luksemburgi poolt piparkookide impordilitsentside eest võetava erimaksu tõstmine;
2. selle maksu laiendamine piparkookidega sarnanevatele toodetele ühiste tollitariifide rea nr 19.08 alusel;

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president A. M. Donner, kodade esimehed L. Delvaux ja R. Rossi, kohtunikud O. Riese, Ch. L. Hammes, A. Trabucchi ja R. Lecourt (ettekandja),

kohtujurist K. Roemer,

^{*} Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kohtusekretär A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

Vastuvõetavus

Kostjad, kes väidavad, et kohtuasi ei ole vastuvõetav, süüdistavad komisjoni selles, et see takistab vaidlusaluse küsimuse normaliseerumist, nõudes ebaõiglaselt vaidlusaluste meetmete peatamist enne kostjate poolt esitatud erandi lubamise taotluse kohta otsuse tegemist, mille aluseks on asutamislepingu artikkel 226 ning artikli 235 alusel vastu võetud ministrite nõukogu 4. aprilli 1962 määrus.

„Võimu kuritarvitamise ja liigse juriidilisuse“ tõttu ning seoses sellega, et komisjon ei langetanud otsust nende küsimuste kohta kiiresti, kuigi see oli tema ülesandeks, ei ole komisjon väidetavalt pädev süüdistama kostjaid asutamislepingu rikkumises.

Komisjonilt, kelle kohuseks artikli 155 kohaselt on jälgida asutamislepingu sätete täitmist, ei ole võimalik võõrandada talle artikli 169 järgimise tagamiseks antud põhilist võimu.

Juhul, kui olukorra parandamise taotlusega oleks võimalik peatada artikli 169 kohaldamine, kaotaks nimetatud artikkel igasuguse mõjujõu.

Asutamislepingu üldistest eeskirjadest erandi saamise taotlus, mis liiatigi on antud juhul esitatud suure hiline misega, ei saa olla aluseks sellele, et loetakse lubatavaks ühepoolsed meetmed, mis on võetud nimetatud eeskirjade vastaselt, ning et seega ei ole võimalik tagasiulatuvalt seadustada varasemaid rikkumisi.

Käesoleva kohtuasja raames käsitletavat erandi taotlemise menetlused, mille puhul lahendus sõltub komisjoni hinnangust, mis oma olemuse ja mõju poolest on selgelt erinevad menetlusest, mida komisjon võib kasutada artikli 169 kohaselt, ei saa olla takistuseks selle artikli kohaldamisele.

Isegi ilma uurimiseta, kas komisjoni õiguse väidetav kuritarvitamine võib takistada komisjonil täies ulatuses rakendada õigusi, mis tal on artikli 169 kohaselt, piisab sellest, kui tuvastada, et antud juhul ei ole sellise kuritarvitamise olemasolu ei näidatud ega tõendatud.

Suulisest menetlusest ilmneb, et kostjad on keeldunud komisjonile esitamast vajalikke asjaolusid nende taotluse üle otsustamiseks.

Lisaks sellele ei mõjuta komisjoni võimalik eksimus, mida käsitletakse eraldi kohtuasjas, mitte kuidagi kohtuasja, mille esemeks on asutamislepingu rikkumine ja mis on suunatud otsuste vastu, mis on siiani kehtivad ja mille vastavust seadusele Euroopa Kohus uurib.

Sellest tulenevalt tuleb hagid lugeda vastuvõetavateks.

Sisu

Neis hagides nõutakse, et kuulutataks kehtetuks piparkookidele kehtestatud erimaksu tõstmine, mis toimus pärast asutamislepingu jõustumist, ning sama maksu laiendamine teatavatele sarnastele toodetele, kusjuures selle maksu toimet vaadeldakse samaväärsena tollimaksu toimega, mis on artiklite 9 ja 12 kohaselt keelatud.

1. TOLLIMAKSUGA SAMAVÄÄRSE TOIMEGA MAKSU KOHTA

Artikli 9 kohaselt rajaneb ühendus tolliliidul, mis põhineb tollimaksude ja „kõigi samaväärsse toimega maksude“ keelustamisel.

Artikli 12 kohaselt hoiduvad liikmesriigid kehtestamast „uusi impordimakse [...] või samaväärsse toimega makse“ ning suurendamast juba kohaldatavaid makse.

Nende artiklite asukoht asutamislepingu osa „Ühenduse poliitika“ alguses, kusjuures artikli 9 puhul vahetult pealkirja „Kaupade vaba liikumine“ järel ning artikli 12 puhul pealkirja „Liikmesriikidevaheliste tollimaksude tühistamine“ järel näitab piisavalt nende sellisel viisil sätestatud keeldude olulisust.

Nende keeldude mõju on selline, et hoidumaks nende mõjustamisest tolli- või maksundusmeetmete abil, püüti lepingu abil vältida igasuguseid häireid nende rakendamisel.

Lepingus (artiklis 17) on täpsustatud, et artiklis 9 sätestatud keelde kohaldatakse samuti juhul, kui tollimaksude näol on tegemist fiskaalsete tollimaksudega.

Artikkel 95, mis paikneb asutamislepingu selles osas, mis on pühendatud ühenduse poliitikale, kui ühtlasi ka maksusätteid hõlmavas peatükis, suunatud nende lünkade täitmisele, mida maksustamine võiks ülalmainitud keeldude puhul tekitada.

See probleem on sedavõrd terav, et liikmesriigil on keelatud nii maksustada teiste liikmesriikide tooteid kõrgemalt kui enda omi kui ka rünnata nende teiste liikmesriikide tooteid siseriiklike maksudega, mis kaitsevad kaudsel viisil oma kodumaiseid tooteid.

Artiklite 9 ja 12 selgusest, kindlusest ja piiramata ulatusest, neis sisalduvate sätete loogikast ja kogu asutamislepingust tervikuna tuleneb seega, et toodete vaba liikumise põhimõtetega seotud uute tollimaksude kehtestamise keelu näol on tegemist põhieeskirjaga ning et sellest tulenevalt peaks olema selgesõnaliselt ette nähtud iga võimalik sellest tehtav erand, sealhulgas ka range tõlgendus.

Mõiste „tollimaksuga samaväärsse toimega maks“ ei ole vaadeldav erandina üldisest tollimakse keelustavast eeskirjast, vaid vastupidi, selle vajaliku täiendina, mis võimaldab seda keeldu tõhustada.

See väljend, mis on alati seotud mõistega „tollimaksud“, tähistab keeldu, mis hõlmab mitte üksnes ilmselgelt klassikalise tollivormiga seotud meetmeid, vaid ka neid meetmeid, mille nimetus on erinev või mida kohaldatakse teiste menetluste vahendusel, kuid mis viivad

lõppkokkuvõttes välja samasuguste diskrimineerivate või proteksionistlike tulemusteni kui tollimaksud.

Selleks, et saada aru, kas tegemist on tollimaksuga samaväärse toimega maksuga, tuleb selle toimet jälgida seoses eesmärkidega, mis on püstitatud asutamislepingus, eeskätt selles osas, jaotises ja peatükis, kus artiklid 9 ja 12 asuvad, see tähendab seoses kaupade vaba liikumisega, ning veel üldisemalt, seoses artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, mille eesmärgiks on vältida konkurentsi moonutamist.

Seega ei ole eriti oluline määratleda, kas antud juhul on olemas kõik tollimaksude toimed või vaid osa neist või kas samal ajal nende toimetega on pööratud tähelepanu teistele põhi- või lisaeesmärkidele, oluline on vaid see, kas maks on seotud asutamislepingus sätestatud eesmärkidega ning tuleneb mitte ühenduse menetlusest, vaid ühepoolsest otsusest.

Nendest asjaoludest ilmneb, et artiklite 9 ja 12 tähenduses samaväärse mõjuga maksu puhul on sõltumata selle maksu nimetusest ja kohaldamise viisist tegemist ühepoolset kehtestatud maksuga, mida kohaldatakse kas importimise hetkel või hiljem, ning mis on suunatud spetsiifiliselt tootele, mis on valmistatud mõnes teises liikmesriigis, välistades samalaadse siseriikliku toote, ja mille tulemusena muutub toote hind, avaldades toodete vabale liikumisele samasugust mõju kui tollimaks.

2. KOHALDAMINE KONKREETSEL JUHUL

Piparkookidele kohaldatava maksu näol, mis Belgias kehtestati kuninga 16. augusti 1957. aasta dekreediga ning Luksemburgis suurhertsogi 20. augusti 1957. aasta dekreediga, on tegemist impordi erimaksuga, „mida makstakse seoses impordilitsentside väljastamisega“.

Selle pärast asutamislepingu allkirjastamist, kuid enne jõustumist kehtestatud maksu seaduslikkust ei ole võimalik kahtluse alla panna.

Seevastu on võimalik vaidlustada selle maksu hilisem suurendamine 1. jaanuaril 1958, niisamuti nagu selle maksu laiendamine piparkookidega samalaadsetele toodetele ühise tollitariifi real 19.08, mille aluseks on nende riikide puhul vastavalt 24. ja 27. veebruari 1960. aasta dekreedid.

Need ühepoolses korras pärast asutamislepingu jõustumist tehtud kõnealuste toodete importimise puhul kohaldatava erimaksu tõstmised, mis on suunatud nendele toodetele üksnes seoses nende importimisega, võimaldavad eeldada diskrimineerivate ja kaitsemeetmete olemasolu, mis on vastuolus toodete vaba liikumise aluspõhimõttega, mis selliste meetmete üldise kasutuselevõtu korral muutuks täiesti olematuks.

Kostjad võitlevad nende asjaolude vastu põhjendusega, et asutamislepingu artikli 95 lõige 1 lubab selliste maksude kehtestamist, kui need on vastukaaluks kodumaisele toodangule kehtestatud siseriiklikele koormistele, mis on vajalikud iseseisva turupoliitika jaoks.

Nad vaatlevad kõnealust maksu kui kaasnevat meetet riiklike rukkitootjate kasuks kehtestatud toetushinnale, mille aluseks on asutamislepingu põllumajandusosas sätestatud erandid.

Samas ei ole maksusätetele pühendatud artiklit 95, millega algab asutamislepingu kolmanda jaotise II peatükk, võimalik laiendada ühelegi koormisele.

Antud juhul ei ole vaidlusalune maks ei oma vormi ega oma selgelt väljendatud majandusliku sisu poolest käsitletav maksusättena, mille suhtes võiks kohaldada artiklit 95.

Lisaks sellele ei ole selle artikli kohaldamisala võimalik laiendada nii, et see võimaldaks mistahes kompenseerimist imporditud tootele kehtestatud fiskaalmaksu ja mingit muud tüüpi maksu, näiteks majandusliku maksu vahel samalaadse kodumaise toote puhul.

Kui selline kompenseerimine oleks võimalik, võiks iga liikmesriik oma seesmise iseseisvuse alusel sel viisil kompenseerida väga erinevaid koormisi, mis on suunatud mingile tootele, ja selline tegevus tekitaks parandamatu lünga asutamislepingus kajastatud põhimõtetesse.

Kui artikli 95 lõige 1 lubaks selgesõnaliselt imporditava toote maksustamist, siis võiks seda teha vaid piiravalt sellises ulatuses, et samad maksud on samamoodi suunatud ka samalaadsetele siseriiklikele toodetele.

Lisaks sellele tuleks tähele panna, et antud juhul on vaidlusaluse maksu eesmärgiks mitte kodumaistele ja imporditavatele toodetele kehtestatud ebavõrdse maksustamise ühtlustamine, vaid nende toodete endi hinna muutmine.

Kostjad on kinnitanud, et vaidlusaluse maksu ülesandeks on „muuta välismaise toote ja Belgia toote hind võrdseks“ (kostja vastus, lk 19).

Nad on isegi väljendanud kahtlust, et „asutamislepingu majanduspõhimõtetega on kooskõlas asjaolu, et ühise turu tingimustes (võiks) ühe riigi tootjad omandada toorainet soodsama hinnaga kui teise liikmesriigi tootjad“ (vasturepliik, lk 29).

See põhjendus ei tunnista põhimõtet, mille kohaselt hõlmab ühenduse tegevus sellise korra sisseseadmist, mis tagab, et ühise turu tingimustes konkurentsi ei kahjustata (artikkel 3, punkt f).

Kostjate väite toetamine viiks absurdse olukorrani, mis oleks täpselt vastupidine asutamislepingus väljendatule.

Artikli 38 lõikest 2 tuleneb, et põllumajanduse valdkonnas lubatavate erandite näol ühise turu kehtestamiseks ette nähtud eeskirjadest on tegemist piiratud tõlgendamisvõimalustega erandlike meetmetega.

Neid ei ole seega võimalik laiendada sel määral, et erandist saab tegelikult reegel, ega nii, et suur hulk töödeldud tooteid väljub asutamislepingu kohaldamisalast.

Lisas II esitatud põhinimekirja tuleb seetõttu vaadelda ammendavana, nii nagu see on sätestatud artikli 38 kolmanda lõike teise lausega.

Piparkoogid ei ole nimetatud lisas II loetletud toodete hulgas ning et neid ei ole sellesse nimekirja lisatud artikli 38 lõikes 3 sätestatud ühenduse menetlusega.

Teatavas kindlas majandussektoris esile kerkivate võimalike raskuste lahendamiseks soovisid liikmesriigid kehtestada ühenduse menetlusi, et vältida riiklike ametiasutuste ühepoolseid sekkumisi.

Antud juhul otsustati maksu suurendamise ja laiendamise üle siiski ühepoolset.

Kõikidest nimetatud asjaoludest ilmneb, et kostjate vastu tõstetud diskrimineerimis- ja proteksioonikahtlus on jäänud püsima.

Muuseas ei eitanud kostjad kuni nendepoolse suulise menetluse taastamise taotluse esitamiseni 8. novembril 1962, et nende turupoliitika „tuleneb kaudselt proteksioonist“ (Belgia kohtukõne, lk 21), kuid selle puhul on nende väitel tegemist lisamõjuga ja mitte vaidlusaluse maksu põhitoimega.

Nimetatud 8. novembri 1962. aasta taotluses tunnistatakse vastupidiselt nimetatud väidetele, et vaidlusalused erimaksud „on ilmselgelt takistuseks kaupade vabale liikumisele“.

Lõpuks ei eitanud oma 27. novembri 1961 kirjas „ühepoolse meetme vaidlustatavat iseloomu“ Belgia valitsus, kes oma vasturepliigis (lk 13) süüdistab komisjoni, et see on „süüdi rikkumisolukorra säilimises, kuigi kostja on näidanud üles tahet selline olukord lõpetada“.

Kõigist nimetatud asjaoludest tuleneb, et Belgias ja Luksemburgis piparkookide suhtes kohaldatava impordi erimaksu tõstmise ja laiendamise puhul pärast asutamislepingu jõustumist ilmnevad kõik artiklites 9 ja 12 viidatud tollimaksuga samaväärse toimega maksu tunnused.

Seetõttu tuleks väita ja otsustada, et selle maksu suurendamiste ja laiendamiste näol, mis on toimunud pärast 1. jaanuari 1958, on tegemist asutamislepingu rikkumisega.

Kohtukulud

Kostjad, kes on kohtuvaidluse kaotanud kõikides punktides, on kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt kohustatud hüvitama kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

arvestades menetluskulud, dokumente,

kuulanud ära ettekandja ettekande,

kuulanud ära poolte kohtukõned,

kuulanud ära kohtujuristi arvamuse,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikleid 3, 9, 12, 17, 38, 95, 155, 169, 226 ja 235,

võttes arvesse protokolliga Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda, eriti selle artikli 69 lõiget 2;
jättes arvesse võtmata laiemad või vastupidised kaalutlused,

EUROOPA KOHUS

otsustab:

- 1. Euroopa Majandusühenduse hagd 2/62 ja 3/62 Luksemburgi Suurhertsogiriigi ja Belgia Kuningriigi vastu on vastuvõetavad ja põhjendatud.**
- 2. Luksemburgi ja Belgia poolt pärast 1. jaanuari 1958 tehtud otsused piparkookide impordilitsentside väljastamisega seotud erimaksu suurendamise kohta ning selle maksu laiendamine ühise tollitariifi real 19.08 mainitud piparkookidega samalaadsetele toodetele on asutamislepinguga vastuolus.**
- 3. Mõista kohtukulud välja kostjatelt.**

Kohtuotsus on tehtud 14. detsembril 1962 Luxembourgis.

Donner

Delvaux

Rossi

Riese

Hammes

Trabucchi

Lecourt

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. detsembril 1962 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Presidendi nimel

A. Van Houtte

L. Delvaux
koja esimees